

30

FAİZ

عَنْ جَابِرٍ قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكِلَ الرَّيْبَا وَمُوكِلَهُ وَكَاتِبَهُ
وَشَاهِدِيهِ وَقَالَ هُمْ سَوَاءٌ

Câbir (r.a) diyor ki: Rasûlullah (s.a) faiz yiyene, yedirene, kâtibine ve şahitlerine lanet etti ve **“onlar müsavidirler”** buyurdu¹⁸⁵.

185 Müslim, Müsâkât, 106; Nesâî, Zinet, 25; Ahmed b. Hanbel, I, 409.

AÇIKLAMA

Faiz (ribâ, tefecilik), “borç verilen bir parayı veya malı belli bir süre sonunda belirli bir fazlalıkla, yahut borç ilişkisinden doğan ve süresinde ödenmeyen bir alacağa ek vade tanıyıp bu süreye karşılık onu fazlalıkla geri almanın veya bu şekilde alman fazlalığın adıdır”.

Rasûl-i Ekrem’in, 100 dinar borç verdiği birinden alacağını vadesinden önce 10 dinar eksik olarak tahsil eden Mikdâd’a, “Hem faiz yedin hem yedirdin” dediği rivâyet edilir.

Faiz yemek, tefecilik yapmak büyük günahlardandır, her çeşidi ile azı da çoğu da haram kılınmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurur: “Faiz yiyenler (kâbirlerinden), şeytan çarpmış kimselerin cinnet nöbetinden kalktığı gibi kalkarlar. Bu hal onların “Alımsatım tıpkı faiz gibidir” demeleri yüzündendir. Halbuki, Allah alımsatımı helâl, faizi haram kılmıştır. Bundan sonra kime Rabbinden bir öğüt gelir de faizden vazgeçerse, geçmişte olan kendisinin ve artık onun işi Allah’a kalmıştır. Kim tekrar faize dönerse, işte onlar cehennemliktir, orada devamlı kalırlar. Allah faizi tüketir (faiz karışan malın bereketini giderir), zekât ve sadakaları ise bereketlendirir. Allah küfürde ve günahta ısrar eden hiç kimseyi sevmez”¹⁸⁶.

Rasûlullah (s.a) şöyle buyurur: “Yedi helak edici şeyden sakının: Allah’a şirk koşmak, büyü yapmak, Allah’ın haram kıldığı cana kıymak, yetim malı yemek, faiz yemek, savaş meydanını terk etmek, namuslu kadına zina iftirasında bulunmak”¹⁸⁷.

Faiz almak ve tefecilik yapmak, ihtiyaç içindeki insanı sömürmek ve onun kanını emmek demektir. Faiz yasağının temelinde kâr-zarar ris-

186 Bakara 2/275-276

187 Buhârî, Vasiyyet, 24; Müslim, İman, 144.

kine iştirak etmeden ve herhangi bir emek sarfetmeden sırf para kullanarak para kazanma mevcuttur. Oysa para bir mübadele (değişim) aracıdır. Para karşılığında yani, para kullanılarak para kazanmak meşru değildir. Bu itibarla, Müslüman tüccarın teşebbüs riskine katlanmadan ve emek sarfetmeden gelir sağlaması düşünülemez, düşünülmemelidir. Bu yolla gelir sağlamak iştah arttırıcı tatlı fakat öldürücü-zehirli yiyeceklerle beslenmeye benzer. Bundan dolayı Rabbimiz şöyle buyurur: “Ey iman edenler! Allah’tan korkun. Eğer gerçekten inanıyorsanız mevcut (geride kalan) faiz alacaklarınızı terkedin. Şayet (faiz hakkında söylenenleri) yapmazsanız, Allah ve Rasûlü tarafından (faizcilere karşı) açılan savaştan haberinizi olsun. Eğer tevbe edip vazgeçerseniz, sermayeniz sizindir; ne haksızlık etmiş ne de haksızlığa uğramış olursunuz”¹⁸⁸.

Faiz, kapitalist iktisadî sistem için olmazsa olmaz görülür. İslâmiyet’i yeteri kadar öğrenmemiş, onun hüküm ve hikmetlerinden habersiz yetişmiş bazı ekonomistler de kapitalist teoriyi savunurlar. Gerçekte ise faizsiz ekonomi mümkündür. Muhtelif ülkelerde faaliyet gösteren özel finans kurumları ve İslâm bankacılığı tecrübeleri de bunu göstermektedir. Şüphesiz bu tür faaliyetlerin daha verimli ve daha başarılı hale gelmesi, çağdaş iktisat teorileri yanında, İslâm’ın iktisadî, içtimai ve ahlâkî nizamını yüksek seviyede öğrenen iktisatçıların yetişmesine bağlıdır.

Faiz yasağının elbette birçok sebep ve hikmetleri vardır. İşsizliği arttırması, ekonomik güç bakımından orta tabaka kesimini fakru zarûret veya sefahat uçlarına savurması, sun’î fiyat artışına yol açması, yardımlaşma, dayanışma, sevgi, merhamet ve şefkat gibi insanî-ahlâkî evrensel değerleri zayıflatması, bencilliği körükleyip para ve nüfuz kazanma hırsını kamçılması, hemen akla gelen sebep ve hikmetler arasındadır.

188 Bakara 2/278-279

Faiz ve tefeciliğin ortadan kaldırılmasıyla güçlü olan zayıf olanı ezemeyecek ve malî sıkıntıdan dolayı bunalmış olan bir kimsenin durumu istismar edilemeyecektir. İktisadî faaliyetlerin faizsiz yürütülmesini isteyen Allah ve Rasûlü, karz-ı hasen (sırf Allah rızasını gözeterek ödünç vermek) müessesesi işletilerek güç durumda olan insanın ihtiyaçlarının karşılanmasını ve onun ruhen rahatlatılmasını teşvik etmiştir.